

Het belang van het Hegewiersterfjild voor trekvogels

Door zijn ligging is Nederland een belangrijk broed-, pitstop- en overwinteringsgebied voor miljoenen trekvogels. Het gaat hierbij met name om watervogels. Zij leggen duizenden kilometers af tussen hun broed- en overwinteringsgebied. Iedere soort volgt zijn eigen route die we een flyway noemen. Tijdens deze trektocht worden ze geconfronteerd met diverse bedreigingen. Begin jaren negentig heeft de Nederlandse overheid besloten een speciaal internationaal verdrag te ontwikkelen om gezamenlijk met andere landen deze bedreigingen aan te kunnen pakken. Dit Verdrag genaamd 'Agreement on the conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds (AEWA)' is in 1999 in werking getreden en er is een permanent Secretariaat, onderdeel van de Verenigde Naties, in het leven geroepen. Ondertussen hebben 80 van de 120 landen, gelegen binnen het Verdragsgebied, het AEWA geratificeerd. Voor meer informatie zie www.unep-aewa.org

Trekvogels zijn voor hun voortbestaan afhankelijk van geschikte broed- en pitstopgebieden met voldoende voedsel. Van de grutto blijkt 80 % van de West-Europese populatie in Nederland te broeden en dan met name in Noord- en Zuid-Holland en Friesland. Het is geen geheim dat het slecht gaat met de grutto en dat het aantal met 5 % per jaar afneemt. De voornaamste oorzaak hiervan is dat er te weinig jongen geboren en vliegvlug worden. Dit komt door het verdwijnen van natte en bloemrijke graslanden als gevolg van intensivering van de landbouw. Daarbovenop komt predatie, aanvaringen met windmolens, verdwijnen van geschikte pitstop- en overwinteringsgebieden, impact klimaatsverandering, enz. In het kader van het AEWA is een internationaal grutto-beschermingsplan opgesteld om samen met de landen die binnen de flyway van de grutto vallen actie te ondernemen om de bedreigingen in kaart te brengen en natuurlijk ook aan te pakken. Landen moeten regelmatig rapporteren hoe ze het plan hebben uitgevoerd.

Zodra het broedseizoen voorbij is, maken grutto's, tureluurs en kieviten zich op om de reis richting het zuiden te beginnen. Hun plaats wordt dan al gauw ingenomen door vogels uit het hoge noorden. Dat zijn soorten zoals de kemphaan, die op doortrek zijn en gebieden in Nederland gebruiken voor een pitstop. Verder komen wintergasten aan zoals brandganzen.

In tegenstelling tot de grutto profiteert de brandgans van de intensivering van de landbouw en klimaatsverandering. Het eerste zorgt voor uitgestrekte eiwitrijke graslanden en het tweede voor mildere weersomstandigheden tijdens het broedseizoen. Beide situaties zorgen voor een beter broedresultaat met een sterke toename van de populatie. De populatie die in Noord-Scandinavië en op en om Nova Zembla broedt, heeft nu een omvang van 1.2 miljoen dieren. Circa 800.000 brandganzen overwinteren bij ons en die aantallen nemen nog steeds toe. Dit leidt tot de vraag of we moeten ingrijpen in deze toenemende populatie en zo ja, waarom. Aan de ene kant veroorzaken deze vogels landbouwschade als ze hier overwinteren en aan de andere kant verwoesten ze door overbegrazing hun eigen broedgebied, met een negatief effect op de biodiversiteit aldaar. Dit zien we ook bij de populatie van Kleine Rietganzen die op Spitsbergen broedt. Voor deze soort is in het kader van het AEWA een beheerplan opgesteld. Het doel daarvan is maatregelen te treffen die de verdere exponentiële groei van deze populatie moet indammen.

Van landen die lid zijn van het AEWA wordt verwacht dat ze er alles aan doen om de soorten waar het slecht meegaat te beschermen en maatregelen te treffen die ervoor

moeten zorgen dat deze soorten duurzaam in stand gehouden kunnen worden. Concreet betekent dat voor de grutto dat Nederland er alles aan moet doen om meer geschikte broedgebieden te creëren. Er zijn verschillende mogelijkheden om dat te doen o.a. door het promoten van natuurinclusieve landbouw. Gelukkig zien we hier initiatieven van boeren ontstaan om de weidevogels te redden. Een mooi voorbeeld daarvan is boer Murk te Wommels die drie hectare van zijn land bestemd heeft voor weidevogels. Iedereen kan een of meer vierkante meters adopteren, zodat er geld beschikbaar komt om dat stuk land te vernatten en bloemrijker te maken. Deze boer wil graag de toekomst van de grutto op dat stuk land veilig stellen.

Natuurmonumenten beheert in Friesland een aantal gebieden die belangrijk zijn als broedgebied voor de grutto en andere weidevogels. Een van die gebieden is het Hegewiersterfjild bij Harlingen. Het gebied is nog volop in ontwikkeling en afgelopen jaren is 30 hectare afgegraven om het geschikter te maken voor wad- en weidevogels.

Het Hegewiersterfjild is een voorbeeld van een gebied dat zowel broed-, pitstop- als overwinteringsgebied is. De grutto broedt hier jaarlijks, kempfanen maken een tussenstop op hun trek naar het zuiden en vice versa en 's winters verblijven er grote aantallen brandganzen. Het is een uniek gebied en zeker een bezoek waard. Wilt u meer weten over welke vogels daar gezien worden, bezoek dan de website <https://www.vogelkijkhut.nl> of neem later dit jaar eens een kijkje vanuit de vogelkijkhut aldaar.

Bert Lenten, LC-lid Fryslân en voormalig secretaris van het AEWA

